

Nr 271.

Av friherre **Beck-Friis** *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1942, *m. m.*

Kungl. Maj:t har i proposition nr 287 med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1942 föreslagit, att sådan skatt, i likhet med vad fallet var under föregående år, skall omfatta även merinkomst av skogsbruk. I anledning av en den 20 februari 1942 av industri- och bränslekommissionerna samt priskontrollnämnden ingiven underdånig framställning, i vilken uttalats farhågor för att krigskonjunkturskatten skulle verka återhållande på skogsägarnas benägenhet att företaga avverkningar, har Kungl. Maj:t i propositionen föreslagit vissa jämkningar och tillägg beträffande beräkningen av merinkomst av skogsbruk, varigenom skattens verkningar ifråga om skogsbruket skulle mildras samt de av kommissionerna och priskontrollnämnden uttalade farhågorna då även undanröjas.

Vi kunna för vår del icke dela de förhoppningar, för vilka propositionen sålunda ger uttryck. Det förhåller sig nämligen beklagligtvis så, att under det innevarande avverkningsåret huggningarna såväl av bränsle- som industri-sortimenten icke givit eller, med inräknande av förmodade avverkningar under tiden fram till redovisningsårets utgång den 1 juli, icke kunna förväntas giva de kvantiteter, på vilka försörjningsplanen beträffande bränsle och råvaror för träindustrierna är grundad. Den av bränslekommissionen uppgjorda, Kungl. Maj:t underställda planer bygger på en avverkning av 40 à 45 milj. kbm ved och kolved, vari skulle få ingå c:a 3 milj. kbm massaved för bränsleändamål. Därutöver har emellertid en avverkning av 15 milj. kbm massaved ansetts nödvändig dels för täckande av denna industris behov och dels för uppbringande av massavedlagren, vilka vid innevarande konsumtionsårs början voro onormalt små, till mer normal storlek. Detta avverkningsprogram har emellertid hittills icke kunnat hållas. Enligt avverkningsrapporterna per den 30 april, vilka äro de senast avgivna, hade till sagda datum avverkats blott 30,6 milj. kbm bränn- och kolved. Med hänsyn till den minskade avverkningsintensiteten under sommarmånaderna kan man icke förvänta, att totala avverkningen av kol- och brännved når upp till mer än cirka 36 milj. kbm.

Beträffande massaveden är situationen än mycket sämre. Den beräknade kvantiteten utgör här, enligt vad ovan sagts, 3 milj. kbm till bränsle och 15 milj. kbm för industriell konsumtion. Tillhoppa sålunda 18 milj. kbm.

Därav ha till dato blott 7,5 milj. kbm rapporterats som avverkade, och man kan säkerligen icke emotse större total huggning under hela avverkningsåret än i bästa fall 10 milj. kbm. Bristen blir sålunda här 8 milj. kbm eller 44 % av den beräknade kvantiteten.

Dessa siffror avspeglar enligt vår mening en ytterligt allvarlig situation, vid sidan av vilken skattetekniska principsynpunkter måste te sig såsom av ringa storleksordning. Man måste nämligen vid bedömning av nu ifrågasvarande spørsmål även göra klart för sig, dels att importen av fossila bränslen visar betydande underskott mot de beräknade kvantiteter, varå försörjningsplanen byggts, och dels att icke ringa mängder brännved av årets redovisade och i ovanstående statistik ingående kvantitet redan konsumerats i rätt tillstånd samt att det för nästa bränslesäsong tillgängliga lagret därför torde väsentligt understiga de redovisade avverkningskvantiteterna. Vad särskilt beträffar massaveden, ifråga om vilken underskottet kan betecknas såsom katastrofalt, vilja vi erinra om, att den till mycket väsentlig del skall användas som råvara för framställning av kreatursfoder och motordrivmedel samt därför är av utomordentligt stor betydelse för folkhushållningen.

Nu skildrade, synnerligen allvarliga läge för landets försörjning med livsviktiga råvaror, bör, när frågan om krigskonjunkturbeskattning av skogsbruket skall bedömas, ställas mot det av centrala krigskonjunkturskattenämnden påvisade faktum, att nämnda skatteform för skogsbrukets vidkommande under 1941 knappast tillfört statskassan mer än 1 milj. kr. Möjligen torde man räkna med, att avkastningen av berörda skatt under 1942 skall bli högre. Detta är dock knappast sannolikt. Såsom bl. a. lantbruksförbundet i sitt yttrande framhållit, läser den under det nu aktuella beskattningsåret 1941 inträdda prisstegringen å skogsprodukter icke hava väsentligt överskridit stegringen i avverkningskostnaderna, varför uppskattade merinkomsten å resp. sortiment i allmänhet ej torde komma att stiga. När skatten i absolut tal stannar vid ett så ringa belopp, kan dess förefintlighet ej heller äga betydelse ur prisstabiliseringssynpunkt eller i syfte att neutralisera av skogsavverkning härrörande köpkraft.

Vi finna sålunda, att gagnet ur statsfinansiell och nationalekonomisk synpunkt av en krigskonjunkturskatt å skogsbruket väger lätt vid sidan av de risker för hela folkförsörjningen, som skatten kan vålla, därest den, som industri- och bränslekommissionerna gjort gällande, verkar återhållande på benägenheten att företaga avverkningar. Här torde nu möjligen den erinran göras mot kommissionernas nämnda åsikt, att en skatt, som för hela riket tillhoppa tillför staten ett så litet belopp som 1 milj. kronor årligen, knappast torde ha någon inverkan på skogsägarnas villighet att avverka. Vi kunna emellertid ej godkänna riktigheten av en sådan erinran. Ett flertal av de överkommissionernas förslag hörda myndigheterna och organisationerna ha framhållit, att krigskonjunkturskattens oförmånliga återverkningar på skogsägarnas benägenhet att företa avverkningar botten i psykologiska förhållan-

den. Man vet, att skatten finnes samt att den under vissa förutsättningar kan komma att träffa med tämligen stor tyngd. Det är denna risk, om vars reella innebörd man måhända ej alltid äger full klarhet, som utgör det återhållande momentet. Det bör i detta sammanhang även framhållas, att merinkomsten av skogsbruk skall summeras till merinkomsten av jordbruk och att det skattefria bottenavdraget av 3.000 kronor sålunda göres från sammanlagda merinkomsten av skogs- och jordbruk. När avverkningarna skola utföras under vinterhalvåret, kunna jordägarna icke bedöma eller överblicka den kommande skördesäsongens utfall och eventuell inkomstökning av jordbruket. Inträder inkomststegring inom jordbruket, blir även för små skogsägare hela merinkomsten på skogsavverkningen krigskonjunkturskattepliktig. Detta förhållande medverkar i hög grad till att särskilt hos de mindre skogsägarna skapa olust mot ökade avverkningar. Då avverkning av brännved med laga tvång ålegat skogsägarna, har obenägenheten mot avverkningar främst berört industrisortimenten. Detta förhållande bestyrkes jämväl av de här ovan framlagda statistiska uppgifterna, vilka främst visa, att totala avverkningen av massaved nedgått på ett oroväckande sätt. Det är även ett känt förhållande, att utbudet från de mindre skogsägarnas sida av industrivirke och särskilt massaved nedgått i alla delar av riket samt att industriföretagen icke kunnat kontrahera råvara i erforderlig omfattning. Kungl. Maj:t har därför även efter yrkande av bränslekommissionen funnit nödvändigt förelägga riksdagen förslag om sådan ändring av lagen om avverkningsskyldighet, att massaveden inlägges inom produktionspliktens ram.

Försörjningssituationen beträffande virke är emellertid nu så svag, att behoven icke kunna förutses bli täckta enbart av de kvantiteter, som rimligen kunna åläggas skogsägarna med laga avverkningstvång. Såsom bränslekommissionen vid upprepade tillfällen framhållit, måste man därutöver lita till frivilliga avverkningar. Det återhållande moment, som krigskonjunkturbeskattningen å skogsbruket ovedersägligen utgör, blir då av betydelse. Detta återhållande moment är icke endast en teoretisk spekulation. Att det är en praktisk realitet, med vilken man måste räkna, lärer kunna omvittnas av alla, som varit i tillfälle att ute i bygderna taga del av uppfattningen bland skogsägarna och motiven för deras handlande.

I enlighet med det ovan sagda hysa vi sålunda den uppfattningen, att, även om det totala belopp, som krigskonjunkturskatten utkräver av skogsägarna, är tämligen måttligt, sagda skatteform likväl har ur psykologisk synpunkt så oförmånliga återverkningar på skogsägarnas benägenhet att frivilligt företaga avverkningar, att densamma vållar allvarliga faror för folkhushållets förseende med viktiga råvaror. Då därtill kommer att skatten ur statsfinansiell synpunkt är tämligen betydelselös, och då den ej kan ha några nämnvärda återverkningar på prisbildningen och köpkraften, få vi hemställa, att densamma för skogsbrukets vidkommande helt slopas. Vi tillåta oss framhålla, att centrala krigskonjunkturskattenämnden, med vilken kommerskol-

legium instämt, bank- och fondinspektionen samt lantbruksförbundet kommit till samma uppfattning.

Kan emellertid riksdagen ej biträda detta vårt primära yrkande, få vi alternativt framlägga yrkande om viss ändring i det av Kungl. Maj:t framförda förslaget om uppmjukning av beräkningen av merinkomst av skogsbruk, vilken uppmjukning enligt propositionen syftar till att mildra de psykologiska skadeverkningarna av skatteformen.

Enligt propositionen skall i första hand ett utjämningsavdrag av 15 %, avsett att kompensera ändringen i prisnivån, beräknas. Detta skall ske genom att nettorotvärdet å resp. sortiment under jämförelseåren höjes med 15 %. Sagda utjämningsavdrag är enkelt att beräkna och kan inarbetas i de tabeller, som skola tjäna till ledning vid taxeringsarbetet. Vi vilja emellertid framhålla, att med denna konstruktion av avdraget detsamma icke alltid kan få praktisk effekt. Detta gäller virkessortiment, som under jämförelseåren icke gävo någon nettobehållning vid avverkning. I stora delar av Norrland men även i vissa trakter av mellersta och södra Sverige ägde å fastigheter i sämre avsättningsläge de lågvärdigare vedsortimenten, främst pannved och utskottsved men stundom även prima ved, icke något positivt rotvärde under jämförelseåren. Jämförelsetalet vid beräkandet av merinkomsten blir för berörda sortiment i sådana orter noll. Något utjämningsavdrag kan då ej heller grundas på detsamma. Praktiska skäl göra det måhända icke möjligt att för skogsavkastning införa den supplementära avdragsregel ifråga om utjämningsavdraget, vilken gäller ifråga om rörelse, nämligen att avdraget för visst fall kan få räknas på merinkomsten. Vi hava därför icke något ändringsyrkande på denna punkt, men föreslå i stället viss kompensation vid utformandet av den här nedan behandlade andra avdragsregeln.

Denna avdragsregel innebär enligt propositionen följande: Från den beräknade mervinsten får i andra hand dragas 5 % å bruttointäkten av avverkningen i dess helhet å samtliga den skattskyldige tillhöriga fastigheter. Denna avdragsform är lätt att förstå för skogsägarna samt föranleder icke nämnvärt besvär vid taxeringsarbetet. Därest riksdagen finner krigskonjunkturskatten överhuvudtaget böra bibehållas ifråga om skogsbruk, anse vi därför, att denna avdragsform bör tillämpas. Med hänsyn till vad nyss sagts om att kompensationsavdraget är ineffektivt ifråga om betydelsefulla sortiment i stora delar av landet vilja vi emellertid föreslå, att nu ifrågavarande avdrag höjes till 10 %.

I sista och tredje rummet har därefter ytterligare en avdragsform föreslagits, vilken emellertid blott är avsedd att gälla för den del av den efter tidigare avdrag kvarstående merinkomsten, som belöper på virkesuttag utöver normala årsavkastningen. Sagda normalavkastning beräknas i kbm såsom produkt av vid senaste fastighetstaxering tillämpade siffror för skogsareal, bonitet och relativ skogstillgång, vilken produkt därefter multipliceras med faktorn 1,30. Sedan på detta sätt den totala avverkningen uppdelats på nor-

mal avkastning och uttag av virkeskapital fördelas enligt samma proportion den efter tidigare avdrag kvarstående merinkomsten. Å den del av sagda merinkomst, som därvid faller på kapitaluttaget, får det tredje och sista avdraget göras med 50 %.

Mot denna avdragsregel torde bl. a. den erinran kunna göras, att den för många skogsägare ter sig svårförståelig samt att den är besvärlig att tillämpa. Metoden har emellertid den fördelen, att den premierar stora avverkningar och därför måhända kan uppmuntra till ökade huggningar. Vi vilja av denna anledning icke föreslå dess borttagande, även om densamma vid tillämpningen måste, på sätt antytts, framstå såsom synnerligen invecklad och arbetskrävande.

Under åberopande av vad ovan anförts få vi sålunda hemställa,

att riksdagen ville besluta den ändring i förslaget till förordning om krigskonjunkturskatt, att sådan skatt inte skall utgå för inkomst av skogsbruk eller, om detta yrkande ej anses böra bifallas,

att riksdagen ville vidtaga den ändring i anvisningarna till 6 § av sagda förordning, att det föreslagna avdraget med 5 % å bruttointäkten av avverkningen i dess helhet å den skattskyldiges sammanlagda skogsinnehav bestämmes till 10 %.

Stockholm den 1 juni 1942.

Carl Beck-Friis.

P. J. Näslund.

L. Tjällgren.

William Nisser.

Gust. Björkman.

Bernhard Nilsson.

Ivar Ekströmer.

Gust. Elofsson

Nils Holmström.

C. Fr. Carlström.

i Vä.